

024

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТІЮКА»

Факультет філології, психології та педагогіки
Кафедра психології та педагогіки

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної
та адміністративної роботи

А.М. Мартиненко
2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ПЕДАГОГІКА»

(назва навчальної дисципліни)

підготовки бакалавра

(назва ступеня вищої освіти)

спеціальності 014 «Середня освіта»

(код і назва спеціальності)

Полтава
2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Педагогіка» для здобувачів спеціальності 014 «Середня освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, складена відповідно до освітньої програми «Середня освіта (англійська мова і друга іноземна мова)» 2024 року.

Розробник: Тур О.М., професор кафедри психології та педагогіки, доктор педагогічних наук, професор

Погоджено:

Гарант освітньої програми

Тетяна КОРОЛЬ

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри психології та педагогіки

Протокол від «27» серпня 2024 року № 1

В.о. завідувачки кафедри психології та педагогіки

Вікторія ШЕВЧУК

«27» серпня 2024 року

Схвалено навчально-методичною комісією факультету філології, психології та педагогіки

Протокол від «29» серпня 2024 року № 1

Голова навчально-методичної комісії

Віктор ЧЕРНИШОВ

«29» серпня 2024 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		форма навчання денна
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 01 «Освіта/Педагогіка»	Обов’язкова
Загальна кількість годин – 120		
Модулів – 1	Спеціальність 014 «Середня освіта»	Рік підготовки:
Змістових модулів – 1		1-й
		Семестр
		2-й
		Лекції
Індивідуальне завдання – не передбачено.	Ступінь вищої освіти <u>бакалавр</u>	22 год.
		Практичні
		20 год.
		Лабораторні
		0
		Самостійна робота
		78 год.
		Індивідуальна робота:
		Вид контролю: екзамен

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 42/78

2. Мета навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні знань про загальні засади педагогіки, теорію навчання й виховання, управління навчально-виховним процесом з урахуванням сучасних досягнень педагогіки і психології та досвіду розбудови української національної школи.

Протягом опанування курсу студенти повинні набути таких **компетентностей**:

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі викладання іноземних мов та зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов і передбачають застосування теоретичних знань і практичних умінь з наук предметної спеціальності та дотичних до них.

ЗК 2. Здатність до абстрактного мислення, пошуку, опрацювання, аналізу й синтезу інформації та використання інноваційних технологій, сучасних методів й інструментальних засобів в освітньому процесі.

ЗК 3. Здатність до конструктивної міжособистісної взаємодії й ефективної роботи в команді, готовність генерувати нові ідеї й брати на себе відповідальність за ухвалені рішення в непередбачуваних умовах виконання професійної діяльності..

ЗК 5. Здатність рефлексувати й об'єктивно оцінювати професійну діяльність, визначати актуальні потреби, автономно навчатися й оволодівати сучасними знаннями, забезпечуючи безперервний професійний розвиток.

ЗК 6. Здатність розв'язувати складні непередбачувані задачі й проблеми в професійній діяльності шляхом застосування отриманих знань, навичок і вмінь.

ЗК 9. Знання та розуміння предметної області й специфіки професійної діяльності та сучасних тенденцій їх розвитку.

СК 1. Здатність моделювати зміст навчання й позакласної виховної роботи, формувати іншомовні комунікативні й предметну читацьку компетентності учнів, зокрема на засадах інтегрованого навчання.

СК 2. Здатність аналізувати, прогнозувати, коригувати й оцінювати навчальну діяльність учнів з огляду на їхні індивідуальні й вікові особливості та потреби шляхом застосування сучасних методів і технологій.

СК 4. Здатність до суб'єкт-суб'єктної взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу на засадах партнерства, формувати колектив учнів.

СК 5. Здатність забезпечувати умови для ефективного функціонування інклюзивного освітнього середовища.

СК 6. Здатність застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі з метою його оптимізації та вдосконалення, презентувати власні доробки в галузі освіти й педагогіки, методики навчання іноземних мов та зарубіжної літератури.

3. Передумови для вивчення дисципліни

Передумовою вивчення дисципліни «Педагогіка» є дисципліни «Загальна психологія».

4. Очікувані результати навчання з дисципліни

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен оволодіти такими уміньми й навичками:

ПР 1. Знати історію та сучасні тенденції розвитку світової педагогіки, психології, філології та методики навчання іноземних мов і зарубіжної літератури.

ПР 2. Розуміти та враховувати особливості людини як суб'єкта психічної діяльності, джерела її активності, закономірності психічного розвитку, основні вікові новоутворення, умови, що забезпечують особистісне зростання в процесі педагогічної діяльності.

ПР 7. Уміти проявляти ініціативу, генерувати нові ідеї для розв'язання складних спеціалізованих завдань і проблем у професійній діяльності та нести відповідальність за прийняті рішення у непередбачуваних ситуаціях.

ПР 9. Реалізовувати ефективні комунікативні стратегії з учасниками освітнього процесу із дотриманням етичних норм, принципів толерантності, співробітництва й взаємоповаги для

розв'язання завдань професійної діяльності та забезпечувати посередницькі функції.

ПР 11. Бути здатним проектувати педагогічний процес, програми розвитку суб'єктів освітнього процесу, зокрема в умовах інклюзивної освіти, планувати хід заняття з іноземної мови та зарубіжної літератури.

ПР 12. Організовувати навчальні заняття різних типів, застосовувати різні види й форми навчально-пізнавальної діяльності учнів, відбирати, правильно й логічно презентувати навчальний матеріал; використовувати технології, методи і засоби, зокрема для реалізації інтегрованого навчання.

ПР 14. Уміти здійснювати професійну та особистісну рефлексію; прогнозувати, контролювати й аналізувати результати навчання здобувачів освіти; використовувати методи та прийоми розвитку в учнів здатності до само- й взаємоконтролю.

ПР 15. Уміти використовувати інформаційно-комунікаційні технології та створювати цифрові освітні ресурси для вирішення спеціалізованих завдань і практичних проблем.

ПР 16. Знати сучасні дидактичні й методичні засади навчання іноземних мов і зарубіжної літератури та вміти застосовувати їх в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти.

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом вивчення навчальної дисципліни.

Мінімальний поріг рівень оцінки варто визначати за допомогою якісних критеріїв і трансформувати в мінімальну позитивну оцінку числової (рейтингової) шкали.

Сума балів	Значення ЄКТС	Оцінка	Критерій оцінювання	Рівень компетентності
90 – 100	A	Відмінно	Здобувач демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає робочій програмі дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення в різних нестандартних ситуаціях. Власні пропозиції Здобувача в оцінках і вирішенні практичних задач підвищує його вміння використовувати знання, які він отримав при вивченні інших дисциплін.	Високий, що повністю забезпечує вимоги до знань, умінь і навичок, що викладені в робочій програмі дисципліни.
82 – 89	B	Добре	Здобувач демонструє гарні знання, добре володіє матеріалом, що відповідає робочій програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач, але допускає окремі неточності. Вміє самостійно виправляти допущені помилки, кількість яких є незначною.	Достатній, що забезпечує Здобувачу самостійне вирішення основних практичних задач.
74 - 81	C	Добре	Здобувач загалом добре володіє матеріалом, знає основні положення матеріалу, що відповідають робочій програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та	Достатній, конкретний рівень, за вивченим матеріалом

			використовує для рішення характерних/типових практичних завдань на професійному рівні. Додаткові питання про можливість використання теоретичних положень для практичного використання викликають ускладнення.	робочої програми дисципліни.
64 - 73	D	Задовільно	Здобувач засвоїв основний теоретичний матеріал, передбачений робочою програмою дисципліни, та розуміє постанову стандартних практичних завдань, має пропозиції щодо напрямку їх вирішень. Розуміє основні положення, що є визначальними в курсі, може вирішувати подібні завдання тим, що розглядалися з викладачем, але допускає значну кількість неточностей і грубих помилок, які може усувати за допомогою викладача.	Середній, що забезпечує достатньо надійний рівень відтворення основних положень дисципліни.
60 – 63	E	Достатньо	Здобувач засвоїв основний теоретичний матеріал, передбачений робочою програмою дисципліни, та розуміє постанову стандартних практичних завдань, має пропозиції щодо напрямку їх вирішень. володіє основними положеннями на рівні, який визначається як мінімально допустимий. Правила вирішення практичних завдань з використання м основних теоретичних положень пояснюються з труднощами. Виконання практичних завдань значно формалізовано: є відповідність алгоритму, але відсутнє глибоке розуміння роботи та взаємозв'язків з іншими дисциплінами.	Середній, що є мінімально допустимим у всіх складових навчальної дисципліни.
35 - 59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання екзамену/ заліку	Здобувач може відтворити окремі фрагменти з курсу. Незважаючи на те, що програму навчальної дисципліни Здобувач виконав, працював він пасивно, його відповіді під час практичних і лабораторних робіт в більшості є невірними, необґрунтованими. Цілісність розуміння матеріалу з дисципліни у здобувача відсутні.	Низький, не забезпечує практичної реалізації задач, що формуються при вивченні дисципліни.
0 – 34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Здобувач повністю не виконав вимог робочої програми навчальної дисципліни. Його знання на підсумкових етапах навчання є фрагментарними. Здобувач не допущений до здачі екзамену/заліку.	Незадовільний, Здобувач не підготовлений до самостійного вирішення задач, які окреслює мета та завдання

				дисципліни.
--	--	--	--	-------------

6. Засоби діагностики результатів навчання

Під час вивчення дисципліни «Педагогіка» використовуються такі засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання:

- усне опитування;
- стандартизовані письмові тести для здійснення поточного/проміжного контролю успішності засвоєння студентами навчального матеріалу (здійснюється під час проведення практичних занять).
- презентації результатів виконаних завдань;
- індивідуальні та групові співбесіди;
- екзамен

7. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні засади теорії та історії педагогіки

Тема 1. Педагогіка як наука і мистецтво

Предмет і завдання педагогіки. Педагогіка як наука. Предмет педагогіки. Функції педагогічної науки. Основні категорії педагогіки. Поняття про виховання (широке соціальне та педагогічне значення, гранично вузьке педагогічне значення). Національне виховання. Етнізація. Соціалізація людини. Поняття *освіта* і *навчання*. Основні етапи розвитку педагогіки. Педагогіка народознавства, духовна педагогіка, світська педагогіка. Система педагогічних наук – загальна, вікова, корекційна, соціальна, гендерна педагогіка, галузеві педагогіки, історія педагогіки і школи, часткові, або предметні, методики. Зв'язки педагогіки з іншими науками. Завдання педагогіки. Напрями, течії зарубіжної педагогіки (філософський напрям – філософія неопозитивізму, екзистенціалізму, неотомізму; психолого-педагогічний напрям – експериментальна педагогіка; соціальний напрям – педагогіка ноосфери).

Логіка і методика педагогічних досліджень. Поняття *наукове дослідження*. Види досліджень – фундаментальні та прикладні. Критерії ефективності науково-педагогічного дослідження. Методологія педагогіки, її структура (філософська методологія, опора на загальнонаукові принципи, конкретна наукова методологія, дисциплінарна методологія, методологія міждисциплінарних досліджень). Поняття про методи науково-педагогічного дослідження. Емпіричні методи педагогічного дослідження (педагогічного спостереження, бесіди, анкетування, педагогічного експерименту, вивчення шкільної документації та учнівських робіт, рейтингу, узагальнення незалежних характеристик, психолого-педагогічного тестування, соціометрії, аналізу результатів діяльності учнів). Теоретичні методи педагогічного дослідження (аналіз і синтез, індукція та дедукція, порівняння, класифікація, узагальнення, абстрагування, конкретизація). Математичні та статистичні методи педагогічного дослідження (реєстрування, ранжування, моделювання, вимірювання). Етапи педагогічного дослідження. Проблема, об'єкт, предмет мета та завдання дослідження. Гіпотеза дослідження. Академічна доброчесність у наукових дослідженнях. Плагіат у студентських роботах: причини, наслідки та профілактика. Розвиток критичного мислення як запобіжник академічної недоброчесності. Роль педагогів у формуванні культури академічної доброчесності. Політика академічної доброчесності у закладах освіти

Розвиток, виховання і формування особистості. Процес розвитку і формування особистості. Поняття про *особистість*, *індивідуальність*, *розвиток людини*, *формування особистості*. Поняття про вікову періодизацію (молодший шкільний вік, підлітковий та юнацький вік). Індивідуальні особливості особистості – темперамент, характер, здібності,

інтереси, потреби, схильності. Процес акселерації. Теорії акселерації – геліогенна, гетерозії, урбанізації, нітритивна, опромінювання. Процес ретардації як протилежний акселерації. Поняття спадковість, задатки. Вплив середовища на розвиток і формування особистості. Соціалізація як процес інтеграції людини в суспільство. Чинники соціалізації. Критерій соціалізованості. Розвиток і виховання. Діяльність як чинник розвитку особистості. Зарубіжні теорії розвитку особистості.

Цілісний педагогічний процес. Педагог як суб'єкт педагогічного процесу. Сутність педагогічного процесу. Основні компоненти педагогічного процесу. Критерії ефективності педагогічного процесу. Закономірності педагогічного процесу. Принципи педагогічного процесу (цілеспрямованості, зв'язку школи з життям, науковості змісту виховання і навчання, доступності, систематичності і послідовності, свідомості, активності, зв'язку навчання, виховання і праці, наочності, колективного характеру виховання й навчання, вибору оптимальних методів, форм, засобів навчання й виховання, міцності результатів навчання й виховання, комплексного підходу до навчання й виховання). Технологія педагогічного процесу. Поняття *педагогічна технологія*. Методологічні вимоги до педагогічної технології. Зміст педагогічної діяльності та функції педагога. Педагогічна майстерність та її елементи.

Практичне заняття №1

Тема 2. Процес навчання: закономірності, принципи, методи, засоби

Дидактика як галузь педагогіки. Предмет і завдання сучасної дидактики. Методологічні підходи до навчального процесу – аксіологічний, гуманістичний, особистісний, ресурсний, системний, синергетичний, компетентнісний, акмеологічний, культурологічний. Процес навчання. Взаємопов'язані процеси навчання – викладання і учіння. Компоненти процесу навчання (цільовий, мотиваційний, змістовий, операційно-дієвий, контрольно-регульовальний, оцінно-результативний). Пізнання як процес цілеспрямованого відображення об'єктивної реальності в свідомості учня. Функції процесу навчання. Освітня функція (знання теоретичні та фактичні, уміння, навички) Розвивальна функція навчання. Виховна функція навчання. Структура діяльності вчителя в навчальному процесі. Психолого-педагогічні основи навчально-пізнавальної діяльності учнів. Зміст освіти. Особливості навчальних планів, програм і підручників. Закономірності навчання. Основні принципи навчання (дидактичні принципи) – науковості, систематичності, доступності та ін.

Поняття *метод навчання* і *прийом навчання*. Методи навчання за джерелами передавання і характером сприйняття інформації. Методи навчання за основними дидактичними завданнями, які необхідно вирішувати на конкретному етапі навчання. Методи навчання за характером пізнавальної діяльності. Методи навчання за Ю.Бабанським (організація та здійснення навчально-пізнавальної діяльності, стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності, контролю і самоконтролю). Поняття *засоби навчання*. Слово вчителя як засіб навчання. Технічні засоби навчання. Різновиди ТЗН, умови ефективності використання їх в навчальному процесі. Комп'ютерна техніка як засіб навчання. Штучний інтелект різних рівнів складності як засіб навчання. Різновиди програмного забезпечення, використовувані в навчальному процесі (навчальні, діагностичні, тренувальні, імітаційні, моделювальні та ін.). Вибір методів навчання.

Практичне заняття №2

Практичне заняття №3

Практичне заняття №4

Тема 3. Технології і форми організації навчання. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю

Традиційні технології навчання у сучасній школі. Пояснювально-ілюстративне навчання. Проблемне навчання. Програмоване навчання. Диференційоване навчання. Нові технології навчання у сучасній школі. Особистісно-орієнтоване навчання. Основні відмінності психолого-педагогічних підходів традиційної та особистісно орієнтованої підготовки учнів. Групова навчальна діяльність школярів. Розвивальне навчання, його особливості у порівнянні з традиційним навчанням. Технологія формування творчої особистості, її переваги. Технологія навчання як дослідження, її основні завдання та шляхи реалізації. Модульно-рейтингове

навчання, умови його реалізації. Нові інформаційні технології навчання (НІТ). Використання сучасних технологій в інклюзивному навчанні. Адаптивні технології для навчання. Інтернет-ресурси для учнів з особливими потребами. Використання цифрових інструментів для співпраці та комунікації. Пріоритетні напрямки реалізації інформатизації сучасних загальноосвітніх закладів.

Поняття про форми організації навчання. Урок як основна форма організації навчання. Типи уроків. Структурні елементи уроку. Види навчальної роботи на уроці. Фронтальна робота. Групова робота. Парна робота. Індивідуальна робота. Нові види уроків – урок-КВК, урок-змагання, урок-ділової гри, уроки-консиліуми, уроки-конференції тощо. Нестандартні уроки – театралізовані уроки, інтегровані уроки, сугестопедичні уроки, уроки з різновіковим складом учнів та ін. Підготовка вчителя до уроку (попередня, безпосередня). Аналіз уроку. Схема аналізу уроку. Позаурочні форми навчання (семінарські, практикуми, факультативи, екскурсії, предметні гуртки, консультації). Особливості навчання учнів з різними типами особливих освітніх потреб.

Сутність і основні види контролю успішності учнів. Функції контролю – освітня, розвивальна, виховна, діагностична, стимулювальна, оцінювальна, управлінська. Різновиди контролю – попередній, поточний, періодичний (тематичний), підсумковий. Вимоги, що зумовлюють ефективний контроль. Оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів. Дванадцятибальна шкала оцінювання навчальних досягнень. Чотири рівні навчальних досягнень учнів – початковий, середній, достатній, високий. Критерії оцінювання за дванадцятибальною шкалою. Поняття про норми оцінок. Оцінка і самооцінка якості результатів навчального процесу. Неуспішність учнів і шляхи їх подолання. Зарубіжна практика контролю успішності учнів. Адаптованість до потреб кожного учня оцінювання в інклюзивному класі. Альтернативні форми оцінювання, критерії оцінювання та зворотний зв'язок.

Практичне заняття №5

Практичне заняття №6

Практичне заняття №7

Тема 4. Процес виховання: закономірності, типи, форми, методи

Процес виховання, його особливості. Чинники, що впливають на процес виховання. Структура процесу виховання (мета, завдання, зміст, методика організації виховного впливу, результат і корекція). Зовнішні та внутрішні суперечності як рушійні сили процесу виховання. Етапи організації процесу виховання. Управління процесом виховання. Самовиховання, його сутність, умови, етапи, прийоми реалізації. Перевиховання та виправлення. Етапи процесу перевиховання – підготовчий, початковий, переломний, завершальний. Специфічні принципи перевиховання. Результати процесу виховання. Загальна характеристика груп за рівнем вихованості їх учасників. Групи дуже низького рівня вихованості. Група низького рівня вихованості. Група середнього рівня вихованості. Група високого рівня вихованості. Шляхи підвищення процесу виховання. Основні закономірності процесу виховання, основні принципи виховання.

Мета і завдання національного виховання. Програма виховання. Напрямки виховання. Розумове виховання. Характеристика мислення як основи розумового виховання. Види мислення: діалектичне, логічне, абстрактне, узагальнювальне, дедуктивне, індуктивне, репродуктивне, продуктивне, системне тощо. Формування наукового світогляду. Погляди. Переконання. Моральне виховання. Поняття про мораль, моральність, моральну свідомість, моральні почуття та переконання, моральну спрямованість. Статеве виховання і підготовка до сімейного життя. Виховання свідомої дисципліни, почуття обов'язку і відповідальності. Правове виховання його особливості. Екологічне виховання, його завдання. Трудове виховання як основа духовного й фізичного розвитку. Економічне виховання. Естетичне виховання. Фізичне виховання. Інклюзивне виховання: створення рівних можливостей для всіх

Сутність методу і прийому виховання. Засоби виховання. Характеристика основних груп методів виховання. Метод формування свідомості (роз'яснення, бесіда, лекція, диспут, метод

прикладу). Методи формування суспільної поведінки (педагогічна вимога, громадська думка, вправлення, привчання, доручення, створення виховуючих ситуацій). Методи стимулювання діяльності та поведінки (змагання, заохочення, покарання). Методи контролю та аналізу рівня вихованості (педагогічне спостереження, бесіда, опитування, аналіз результатів суспільно корисної роботи, виконання доручень, створення ситуацій для вивчення поведінки учнів). Специфіка позакласної і позашкільної виховної роботи. Масові форми виховної роботи (читацькі конференції, тематичні вечори, ранки-зустрічі). Групові форми виховної роботи (політичні інформації, година класного керівника, гуртки художньої самодіяльності, робота з періодичною пресою, випуск стіннівок, підготовка радіопередач, екскурсії, походи). Індивідуальні форми виховної роботи (позакласне читання, колекціонування та ін.). Позашкільні навчально-виховні заклади (спортивні, мистецькі, наукові, технічні).

Суть, ознаки, функції, структура колективу. Дитячий колектив. Методи згуртування учнівського колективу (традиції, вимога колективу, громадська думка, учнівське самоврядування та ін.). Характерні ознаки згуртованого колективу. Групи негативного спрямування в учнівських колективах. Робота педагога по їх роз'єднанню. Органи учнівського самоврядування. Структура учнівського самоврядування. Основні напрямки роботи органів учнівського самоврядування. Виховний вплив колективу. Колективні творчі справи. Завдання і функції класного керівника. Планування роботи класного керівника. Вимоги до сучасного класного керівника

Практичне заняття №8

Практичне заняття №9

Тема 5. Педагогічна підтримка різноманітності: інклюзивний підхід

Поняття інклюзії в освіті, її основні принципи та цінності. Історичний розвиток інклюзивного навчання, порівняння його з традиційними підходами до освіти. Особливості навчання дітей з особливими освітніми потребами: типи особливих освітніх потреб (ООП), їх вплив на навчальний процес та необхідні адаптації. Психолого-педагогічні особливості дітей з ООП. Створення інклюзивного освітнього середовища: фізична доступність навчального закладу, психологічний клімат в класі, а також використання відповідних навчальних матеріалів і технологій. Роль вчителя в інклюзивному класі: компетентності, які необхідні вчителю для роботи в інклюзивному класі, методи і прийоми навчання, які сприяють інклюзії. Співпраця вчителя з асистентом учителя, батьками та іншими фахівцями. Поняття соціальної інклюзії. Формування толерантного ставлення до різноманітності, профілактика булінгу та дискримінації, розвиток соціальних навичок учнів.

Практичне заняття №10

8. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
		л	пр	лаб	інд	с.р.
Змістовий модуль 1. Загальні основи педагогіки						
Тема 1. Педагогіка як наука і мистецтво	14	4	2	-	-	8
Тема 2. Процес навчання: закономірності, принципи, методи, засоби	28	4	6	-	-	18
Тема 3. Технології і форми організації навчання. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю.	26	4	6	-	-	16
Тема 4. Процес виховання: закономірності, типи, форми, методи	28	6	4	-	-	16
Тема 5. Педагогічна підтримка різноманітності:	24	4	2	-	-	20

інклюзивний підхід						
Усього годин	120	22	20	-	-	78

9. Питання для семінарських занять

№ з/п	Назва питань	Кількість годин
	Семінарські заняття не передбачені	-

10. Питання для практичних занять

№ з/п	Назва питань	Кількість годин
1.	Педагогіка як наука і мистецтво. 1. Предмет і завдання педагогіки як науки. Основні категорії педагогіки 2. Функції педагогічної науки. 3. Система педагогічних наук. Взаємозв'язок педагогіки з іншими науками. 4. Педагог як суб'єкт педагогічного процесу. Зміст педагогічної діяльності та функції педагога. 5. Педагогічний процес: основні компоненти, структура та механізми.	2
2.	Структура і функції навчання 1. Дидактика як галузь педагогіки. Предмет і завдання дидактики. 2. Процес навчання, його структура. 3. Функції процесу навчання 4. Методологічні підходи до навчання	2
3.	Закономірності, принципи та методи навчання 1. Поняття закономірності навчання. 2. Дидактичні принципи. 3. Поняття методи та прийоми навчання 4. Класифікації методів навчання	2
4.	Засоби навчання в сучасній школі 1. Слово вчителя як засіб навчання. 2. Технічні засоби навчання. Різновиди ТЗН. 3. Комп'ютерна техніка як засіб навчання. Штучний інтелект різних рівнів складності як засіб навчання та як інструменти підтримки академічної доброчесності. 4. Різновиди програмного забезпечення	2
5.	Технології навчання у сучасній школі. 1. Традиційні технології навчання у сучасній школі: 1.1. Пояснювально-ілюстративне навчання. 1.2. Проблемне навчання. 1.3. Програмоване навчання. 1.4. Диференційоване навчання. 2. Нові технології навчання у сучасній школі: 2.1. Особистісно-орієнтоване навчання 2.2. Розвивальне навчання 2.3. Технологія формування творчої особистості 2.4. Модульно-рейтингове навчання 2.5. Нові інформаційні технології навчання. Вплив інформаційних технологій на академічну доброчесність. 3. Використання сучасних технологій в інклюзивному навчанні 3.1. Адаптивні технології для навчання.	2

	3.2. Інтернет-ресурси для учнів з особливими потребами 3.3. Використання цифрових інструментів для співпраці та комунікації	
6.	Урок як форма організації навчання 1. Урок як основна форма організації навчання 2. Типи уроків. Структурні елементи уроку. 3. Нові види уроків (урок-КВК, урок-змагання, урок-ділової гри, уроки-консиліуми, уроки-конференції тощо). 4. Нестандартні уроки (театралізовані уроки, інтегровані уроки, сугестопедичні уроки, уроки з різновіковим складом учнів та ін.). 5. Особливості навчання учнів з різними типами особливих освітніх потреб.	2
7.	Контроль успішності учнів та оцінювання результатів їхньої навчально-пізнавальної діяльності 1. Суть і основні види контролю успішності учнів 2. Різновиди контролю та їх функції. 3. Вимоги, до організації і проведення контролю знань 4. Дванадцятибальна шкала оцінювання навчальних досягнень учнів школи. Поняття про норми оцінок. 5. Неуспішність учнів і шляхи їх подолання. 6. Оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами	2
8.	Формування особистості: від виховання до самовиховання 1. Поняття виховання, його структура та чинники, що впливають на процес виховання. 2. Закономірності процесу виховання, 3. Принципи виховання. 4. Перевиховання та виправлення Самовиховання, його сутність, умови, етапи, прийоми реалізації Типи виховання та сучасні підходи до його реалізації 1. Формування національної свідомості та ідентичності особистості 2. Розумове виховання як засіб формування наукового світогляду 3. Формування моральних норм і цінностей 4. Статеве виховання як важлива умова подальшого сімейного життя. 5. Формування екологічної свідомості 6. Трудове виховання у формуванні гармонійної особистості. 7. Економічне виховання як постійний процес самовдосконалення та розвитку учня. 8. Естетичне виховання як інструмент соціалізації особистості 5. Інклюзивне виховання: створення рівних можливостей для всіх	2
9.	Форми та методи виховання 1. Метод формування свідомості (роз'яснення, бесіда, лекція, диспут, метод прикладу). 2. Методи формування суспільної поведінки (педагогічна вимога, громадська думка, вправлення, привчання, доручення, створення виховуючих ситуацій). 3. Методи стимулювання діяльності та поведінки (змагання, заохочення, покарання). 4. Методи контролю та аналізу рівня вихованості. 5. Специфіка позакласної і позашкільної виховної роботи Форми виховної роботи	2

10.	Педагогічна підтримка різноманітності: інклюзивний підхід 1. Індивідуалізація навчання як основа інклюзії. Законодавство та політика в галузі інклюзивної освіти. 2. Створення інклюзивного навчального середовища: фізична доступність, психологічний клімат. 3. Роль учителя в інклюзивному класі: стратегії взаємодії з учнями з різними потребами, співпраця з асистентами вчителя та іншими фахівцями. 4. Формування толерантного ставлення до різноманітності. Профілактика булінгу та дискримінації. 5. Роль батьків у підтримці інклюзивної освіти	2
Усього		20

11. Питання для лабораторних занять

№ з/п	Назва питань	Кількість годин
	Лабораторні заняття не передбачені	-

12. Самостійна робота

Метою самостійної роботи студента є: навчитися користуватися бібліотечними фондами і каталогами, працювати з історичними та літературними джерелами, складати конспекти, аналізувати матеріал, порівнювати різні наукові концепції та робити висновки.

Види самостійної роботи студента:

- опрацювання лекційного матеріалу;
- підготовка до практичних занять;
- опрацювання тем курсу, які виносяться на самостійне вивчення, за списками літератури, рекомендованими в робочій навчальній програмі дисципліни;
- підготовка до виконання модульної контрольної роботи (тестування);
- відвідування консультацій (згідно з графіком консультацій кафедри);
- підготовка до складання екзамену.

Питання для самостійного вивчення студентами

№ з/п	Назва питань	Кільк. годин
1	Основні етапи розвитку педагогіки. Педагогіка народознавства, духовна педагогіка, світська педагогіка	1
2	Напрями, течії зарубіжної педагогіки (філософський напрям – філософія неопозитивізму, екзистенціалізму, неотомізму; психолого-педагогічний напрям – експериментальна педагогіка; соціальний напрям – педагогіка ноосфери).	1
3	Методологія педагогіки, її структура (філософська методологія, опора на загальнонаукові принципи, конкретна наукова методологія, дисциплінарна методологія, методологія міждисциплінарних досліджень).	2
4	Етапи педагогічного дослідження. Об'єкт, предмет, мета, завдання та гіпотеза дослідження.	2
5	Академічна доброчесність у наукових дослідженнях. Плагіат у студентських роботах: причини, наслідки та профілактика. Розвиток критичного мислення як запобіжник академічної недоброчесності. Роль педагогів у формуванні культури академічної доброчесності. Політика академічної доброчесності у закладах освіти	2

6	Процес акселерації. Теорії акселерації – геліогенна, гетерозії, урбанізації, нітритивна, опромінювання. Процес ретардації як протилежний акселерації.	2
7	Зарубіжні теорії розвитку особистості.	4
8	Психолого-педагогічні основи навчально-пізнавальної діяльності учнів.	2
9	Пізнання як процес цілеспрямованого відображення об'єктивної реальності в свідомості учня	2
10	Різновиди ТЗН, умови ефективності використання їх в навчальному процесі.	2
11	Різновиди програмного забезпечення, використовувані в навчальному процесі (навчальні, діагностичні, тренувальні, імітаційні, моделювальні та ін.).	2
12	Вибір методів навчання.	4
13	Основні відмінності психолого-педагогічних підходів традиційної та особистісно орієнтованої підготовки учнів.	2
14	Розвивальне навчання, його особливості у порівнянні з традиційним навчанням	2
15	Пріоритетні напрямки реалізації інформатизації сучасних загальноосвітніх закладів.	2
16	Види навчальної роботи на уроці	2
17	Критерії оцінювання за дванадцятибальною шкалою.	2
18	Поняття про норми оцінок.	2
19	Зарубіжна практика контролю успішності учнів.	4
20	Зовнішні та внутрішні суперечності як рушійні сили процесу виховання.	2
21	Специфічні принципи перевиховання.	3
22	Загальна характеристика груп за рівнем вихованості їх учасників.	3
23	Шляхи підвищення процесу виховання.	2
24	Позашкільні навчально-виховні заклади (спортивні, мистецькі, наукові, технічні).	3
25	Планування роботи класного керівника.	3
26	Інклюзія як один з пріоритетних напрямів розвитку сучасної освіти. Історичний розвиток інклюзії: від сегрегації до інклюзії	4
27	Законодавство та політика в галузі інклюзивної освіти. Підготовка вчителів до інклюзивної діяльності	4
28	Ключові принципи роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Ключові компетентності вчителя в інклюзивному класі	4
29	Бар'єри та виклики інклюзії: стереотипи, недостатня підготовка педагогів, матеріально-технічні проблеми.	4
30	Перспективи розвитку інклюзивної освіти: сучасні тенденції та майбутнє	4
Усього		78

13. Індивідуальні завдання

Не передбачено планом.

14. Методи навчання

При викладанні дисципліни застосовуються такі методи навчання:

За джерелом передавання та сприймання навчальної інформації – словесні, наочні, практичні.

За логікою передавання та сприймання навчальної інформації – індуктивні, дедуктивні.

За характером пізнавальної діяльності здобувачів освіти – проблемного викладання та частково-пошуковий.

Інтерактивні методи навчання: лекція із заздалегідь запланованими помилками, лекція-конференція, лекція з елементами прес-конференції, практичні заняття з елементами брейнстормінгу, із використанням дидактичних та рольових ігор.

15. Методи контролю

Поточний контроль успішності засвоєння студентами навчального матеріалу може здійснюватися шляхом опитування й оцінювання знань студентів під час практичних занять, оцінювання виконання студентами самостійної роботи, проведення і перевірки тестування або в ході індивідуальних співбесід зі студентами під час консультацій. Вибір конкретних форм і методів поточного контролю знань студентів залежить від викладача і доводиться до їхнього відома на першому занятті. Модульний контроль є частиною поточного контролю і має на меті перевірку засвоєння студентом певної сукупності знань та вмінь, що формують відповідний модуль. Він реалізується шляхом проведення спеціальних контрольних заходів (у формі тестування чи написання студентами контрольних робіт), проводиться наприкінці змістового модулю за рахунок аудиторних занять, під час групових консультацій або ж за рахунок часу, відведеного на самостійну роботу студентів. На підставі результатів модульного контролю здійснюється міжсесійний контроль (атестація).

Підсумковий контроль здійснюється у формі екзамену.

16. Схема нарахування балів з навчальної дисципліни «Педагогіка» за видами робіт

Види робіт/ контролю	Перелік тем									
	Тема 1. Педагогіка як наука і мистецтво	Тема 2. Процес навчання: закономірності принципи, методи, засоби			Тема 3. Технології і форми організації навчання. Контроль за навчально- пізнавальною діяльністю			Тема 4. Процес виховання: закономірності, типи, форми, методи		Тема 5. Педагогічна підтримка різноманітності: інклюзивний підхід
	Практичне заняття									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Опитування	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Тестування	3	3			3			3		3
Виконання практичних завдань	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Виконання завдань самостійної роботи	1	1			1			1		1
Всього за темами	7	13			13			10		7
Екзамен	50									
Всього за результатами вивчення навчальної дисципліни	100									

Шкала та критерії оцінювання відповіді за результатами опитування

Бали	Критерії оцінювання
2	Питання розкрито повністю, що свідчить про відмінне засвоєння матеріалу відповідно вказаних програмних результатів навчання. Студент вільно володіє науково-понятійним апаратом.
1	Механічне відтворення матеріалу з деякими помилками, неточності у використанні науково-понятійного апарату.
0	Відсутність відповіді на теоретичне питання, що не дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти.

Оцінювання тестування:

- кожна правильна відповідь оцінюється у фіксовану кількість балів (наприклад, $0,3 \times 10 = 3$);
- правильність відповідей перевіряється відповідно до ключа тестів.

Шкала та критерії оцінювання виконання практичних завдань

Бали	Критерії оцінювання
1	Виконано завдання практичної роботи в повному обсязі, належним чином оформлено висновки, в яких відображено здатність до практичного застосування отриманих знань.
0,5	Виконано завдання практичної роботи із несуттєвими помилками або не в повному обсязі, оформлено висновки, які частково розкривають практичне завдання.
0	Не виконано практичну роботу або виконано із суттєвими помилками.

Шкала та критерії оцінювання виконання завдань самостійної роботи

Бали	Критерії оцінювання
1	Виконання завдань самостійної роботи здійснене у повному обсязі, не містить помилок, що дає можливість оцінити формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти на високому рівні.
0,5	Виконання завдань самостійної роботи здійснене не у повному обсязі, містить несуттєві помилки, що дає можливість оцінити рівень формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти як достатній.
0	Завдання самостійної роботи не виконано та/або результати не відповідають поставленим завданням та/або завдання виконано із суттєвими помилками.

Шкала та критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти за результатами складання екзамену

Завдання	Бали	Критерії оцінювання
1. тестування	0-10	Кожна правильна відповідь оцінюється у фіксовану кількість балів ($0,5 \times 20 = 10$), правильність відповідей перевіряється відповідно до ключа тестів.
2, 3. питання макс. по 20 балів	16-20	Питання розкрито повністю, відповідь обґрунтована, логічно побудована, що свідчить про високий засвоєння матеріалу відповідно вказаних програмних результатів навчання.
	11-15	Питання розкрито, матеріал викладений у логічній послідовності, відповідь правильна або із незначними неточностями, що свідчить про достатній рівень засвоєння матеріалу відповідно вказаних програмних результатів навчання.

	6-10	Питання розкриті в цілому, відповідь містить несуттєві помилки, що свідчить про середній рівень засвоєння матеріалу відповідно вказаних програмних результатів навчання.
	0-5	Механічне відтворення матеріалу із суттєвими помилками, що не може свідчити про формування компетентностей та отримання програмних результатів навчання у здобувача вищої освіти.

Шкала оцінювання результатів вивчення навчальної дисципліни

100-бальна рейтингова система оцінювання	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою для екзамену, диференційованого заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A – відмінно	5 – відмінно
82 – 89	B – дуже добре	4 – добре
74 – 81	C – добре	
64 – 73	D – задовільно	
60 – 63	E – достатньо	3 – задовільно
35 – 59	FX – незадовільно з можливістю повторного складання	2 – незадовільно
0 – 34	F – незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

Правила модульно-рейтингового оцінювання знань

Загальна трудомісткість дисципліни – 100 балів, із них :

при семестровому контролі у вигляді диференційованого заліку на поточний контроль може бути відведено від 50 до 100 балів (для допуску до екзамену необхідно мати не менше 25 балів поточної успішності).

1. Поточний контроль. Бали, отримані впродовж семестру, за видами навчальної діяльності розподіляються так (розподіл орієнтовний):

- робота на практичних заняттях (відповіді, виконання практичних завдань, а в разі їх пропусків з поважної причини – індивідуальні співбесіди на консультаціях за темами відповідних занять) – до 50 балів.

Присутність на лекціях і практичних не оцінюється в балах. Пропуски занять підлягають обов'язковому відпрацюванню в індивідуальному порядку під час консультацій. Пропущене заняття має бути відпрацьоване впродовж двох наступних тижнів, при тривалій відсутності студента на заняттях з поважної причини встановлюється індивідуальний графік відпрацювання пропусків, але не пізніше початку екзаменаційної сесії.

Студент, який повністю виконав програму навчальної дисципліни і отримав достатню рейтингову оцінку (не менше 25 балів), допускається до підсумкового контролю з дисципліни.

2. Підсумковий контроль Підсумковим контролем є екзамен. Він здійснюється відповідно до вимог «Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті імені Юрія Кондратюка»

17. Методичне забезпечення

1. Робоча програма з дисципліни «Педагогіки» для студентів спеціальності 014 «Середня освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти / Укл. О.М.Тур. Полтава : Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2024. 20с.

2. Тур О.М. Педагогіка : конспект лекцій для студентів спеціальностей 014 «Середня

освіта (англійська мова і друга іноземна мова)» та 012 «Дошкільна освіта». Полтава : Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2021. – 161 с.

3. Клевака Л. П. Педагогіка: конспект лекцій для студентів спеціальностей 012 Дошкільна освіта, 014 Середня освіта, 017 Фізична культура і спорт, 035 Філологія, 053 Психологія денної форми підготовки освітньо-кваліфікаційного рівня – бакалавр. Полтава : Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2021. 177 с.

4. Методичні вказівки із навчальної дисципліни «Педагогіка» до самостійної роботи студентів спеціальностей 012 Дошкільна освіта, 017 Фізична культура і спорт, 053 Психологія / Укл. Л. П. Клевака. Полтава: Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2021. 40 с.

18. Рекомендована література

Базова

1. Барбашова І. А. Загальні основи педагогіки: навч. посібник. Донецьк: Ландон-XXI, 2021. 126 с.
2. Бондар В. І. Дидактика: підручник. Київ : Либідь, 2015. 264 с.
3. Ващенко Г. Праці з педагогіки та психології. Київ, 2020. 328 с.
4. Волкова Н. П. Педагогіка : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2012. 616 с.
5. Задорожна-Княгицька Л.В., Тимофєєва І.Б. Загальні основи педагогіки. Херсон: Гельветика, 2020. 192 с.
6. Ісаєнко В.М., Рідей Н.М., Навроцька Д.В., Уліщенко А.Б. Синергетична педагогіка. Херсон : Гельветика, 2019. 416 с.
7. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти “Нова українська школа” на період до 2029 року: Схвалена Кабміном України 14.12.2016р. №988-Р.
8. Кузьмінський А. І. Педагогіка у запитаннях і відповідях: навч. посіб. Київ : Знання, 2016. 311 с.
9. Кузьмінський А. І., Вовк Л. П., Омеляненко В. Л. Педагогіка : завдання і ситуації: практикум. Київ : Знання-Прес, 2003. 429 с.
10. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка : підручник. Київ : Знання-Прес, 2018. 447 с.
11. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : навч. посіб. Київ : Знання-Прес, 2019. 656 с.
12. Нагачевська З.І. Педагогіка : навч.-метод. посіб. для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта. Івано-Франківськ: НАІР, 2020. 144 с.
13. Пихтіна Н. Основи педагогічної техніки. Київ : Центр навчальної літератури, 2019. 316 с.
14. Сікорський П. Нова педагогіка. Львів : Львівська політехніка. 2022. 540 с.
15. Тверезовська Н., Сидоренко В. Методологія педагогічного дослідження. Київ : Центр учбової літератури, 2023. 440 с.
16. Фіцула М. М. Педагогіка : навчальний посібник. Київ : «Академвидав», 2019. 560 с.
17. Ярошук Л. Теорія та методика виховання. Бердянськ, 2020. 400 с.
18. Doležalová Jana, Hábl Jan, Janiš Kamil. Fundamental Pedagogy. Hradec Králové, 2014. 140 p.
19. Robyn M. Gillies. Pedagogy: New Developments in the Learning Sciences. N.Y. : Nova Science Publishers, 2012. 531p.
20. Mardell, B., Ryan, J., Krechevsky, M., Baker, M., Schulz, T. S., Liu-Constant, Y. A. Pedagogy of Play: Supporting Playful Learning in Classrooms and Schools. Project Zero, 2023. 234 p.

Допоміжна

1. Вишневський О. І. Теоретичні основи сучасної української педагогіки : навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 568 с.
2. Вишневський О. Л., Кобрій О. М., Чепіль М. М. Теоретичні основи педагогіки: курс лекцій. Дрогобич : Відродження, 2001. 268 с.

3. Вітвицька С. С. Практикум з педагогіки вищої школи : навч. посіб. Київ : Центр навчальної л-ри, 2015. 398 с .
4. Вознюк Н. М. Етико-педагогічні основи формування особистості: навчальний посібник. Київ : Центр навч. літератури, 2015. 196 с.
5. Кузь В. Г., Руденко Ю. Л., Сергійчук В. О. Основи національного виховання. Умань : Річ, 1993. 212 с.
6. Кузьмінський А. І., Омеляненко В. Л. Педагогіка: підручник. Київ : Знання-Прес, 2003. 418 с.
7. Любар О. О., Стельмахович М. Г., Федоренко Д. Т. Історія української школи і педагогіки: навч. посібник. Київ : Знання, 2003. 452 с.
8. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка: навч. пос. Київ : ВАТ КДНК, 2003. 608 с.
9. Педагогіка в запитаннях і відповідях: навчальний посібник / Л. В. Кондрашова, О. А. Пермяков та ін. Київ : Знання, 2006. 252 с.
10. Педагогіка : навчальний посібник / В. М. Галузяк, М. І. Сметанський, В. І. Шахов. Вінниця : РВВ ВАТ, 2001. 200 с.
11. Педагогіка: хрестоматія / Уклад.: А. І. Кузьмінський, В. Л. Омеляненко. Київ : Знання-Прес, 2016. 700 с.
12. Педагогічний словник / за ред. М. Д. Ярмаченка. Київ : Педагогічна думка, 2001. 516 с.
13. Словник-довідник з професійної педагогіки / За ред. А.В. Семенової. Одеса: Пальміра, 2006. 220 с.
14. Ярошук Л. Г. Основи педагогічних вимірювань та моніторингу якості освіти: навчальний посібник. Луцьк, 2010. 308с.
15. Doležalová Jana, Hábl Jan, Janiš Kamil. Fundamental Pedagogy. Hradec Králové, 2014. 140 p.
16. Mardell, B., Ryan, J., Krechevsky, M., Baker, M., Schulz, T. S., Liu-Constant, Y. A. Pedagogy of Play: Supporting Playful Learning in Classrooms and Schools. Project Zero, 2023. 234 p.
17. Margot Sunderland What Every Parent Needs to Know. A Psychologist's Guide to Raising Happy, Nurtured Children. London: Dorling Kindersley, 2023. 320p.
18. Robyn M. Gillies. Pedagogy: New Developments in the Learning Sciences. N.Y. : Nova Science Publishers, 2012. 531p.

19. Інформаційні ресурси

1. Дистанційний курс : <https://dist.nupp.edu.ua/course/view.php?id=6452>
2. Зайченко І.В. Педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Київ : «Освіта України», «КНТ», 2008. 528 с. URL : http://kipt.com.ua/wp-content/uploads/2018/12/Pedagogika_Zaychenko.pdf
3. Максимюк С. П. Педагогіка : навч. посіб. Київ : Кондор, 2009. 670 с. URL : <http://pidruchniki.ws/15840720/pedagogika/pedagogika - maksimyuk sp. – 966-8251-36-9> .
4. Мартиненко С. М., Хоружа Л. Л. Загальна педагогіка: Навч. посіб. Київ : МАУП, 2002. 176 с. URL : https://maup.com.ua/assets/files/lib/book/sc_02.pdf
5. Методичні рекомендації до практичних занять з навчальної дисципліни «Педагогіка загальна» / Укладач Т. С. Гужанова. – Житомир, 2019. 46с. URL : http://eprints.zu.edu.ua/31008/1/%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D0%BA%D0%B0_%D0%B7%D0%B0%D0%B3%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0_2019%D0%94%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82_Microsoft_Office_Word.PDF
6. Нагачевська З.І. Педагогіка : навч.-метод. посіб. для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (спеціалізація історія). Івано-Франківськ: НАІР, 2020. URL : http://document.kdu.edu.ua/info_zab/011_545.pdf
7. Спеціальна педагогіка : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О.В. Мартинчук, І.М. Маруненко, К.В. Луцько та ін. Київ : Київ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2017. 364 с. URL :

https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/23200/1/O_Martynchuk_I_Marunenko_K_Lutsko_O_Taran_T_Melnichenko_T_Yezhova_SP_KSPKIO_IL.pdf

8. Фіцула М. М. Педагогіка : навчальний посібник. Київ : «Академвидав», 2009. 560 с. URL : http://odnorobivka.edu.kh.ua/Files/downloads/Fitsula_M_M_-_Pedagogika_Alma-mater_-_2002.pdf

9. Ярошинська О.О. Загальні основи педагогіки. Навчально-методичний посібник. Умань : РВЦ «Софія». 2008. 152 с. URL : https://library.udpu.edu.ua/library_files/421351.pdf

10. What is pedagogy? A definition and discussion. URL : <https://infed.org/mobi/what-is-pedagogy/>

11. Norm Friesen, Yanno Su. What Is Pedagogy? Discovering the Hidden Pedagogical Dimension. URL : <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/edth.12569?msockid=30de70356b466d4d0d5e64206a546c55>